

ประมวลกฎหมายยาเสพติดสามารถลดจำนวนคดียาเสพติด
ได้จริงหรือ? (ตอนที่ ๒)*
Could the Narcotics Code Really Reduce
the Number of Drug Offences? (Part II)

ลัดดาวลัย แก้วประเสริฐ**
ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรม
Laddawan Kaewprasert
Judge of the Office of the Judiciary

วันที่รับบทความ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๕; วันที่แก้ไขบทความ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕; วันที่ตอบรับบทความ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

บทความตอนที่ ๑ กล่าวถึง แนวความคิดและทฤษฎีพื้นฐานทางอาญาที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัญหาของประมวลกฎหมายยาเสพติด ๒ ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหา การไม่แบ่งระดับปริมาณยาเสพติดส่งผลให้การลงโทษไม่ได้สัดส่วน ไม่เหมาะสมกับการ กระทำความผิด ทั้งยังส่งผลต่อการส่งผู้เสพไปบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์กฎหมาย ประการที่สอง ปัญหาของการกำหนดโทษ สำหรับเนื้อหาตอนที่ ๒ จะกล่าวถึงสภาพปัญหา ของประมวลกฎหมายยาเสพติดอีก ๒ ประการ ได้แก่ ปัญหาข้อจำกัดของกฎหมายในการ

* บทความนี้ตีพิมพ์เป็น ๒ ตอน ในดุลพินิจ เล่มที่ ๑ ปีที่ ๖๙ ม.ค. - เม.ย. ๒๕๖๕ และเล่มที่ ๒ ปีที่ ๖๙ พ.ค. - ส.ค. ๒๕๖๕ โดยเนื้อหาต่อเนื่องกันไป การอ้างอิงในเชิงอรรถจึงเรียงลำดับเป็นบทความเดียวกัน.

** ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอาญาแผนกคดียาเสพติด ปี ๒๕๕๗ ถึง ๒๕๖๒ ปัจจุบันกำลังลาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก, น.บ. (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ), น.บ.ท., น.ม. (มหาวิทยาลัยรามคำแหง), PhD Candidate at the Faculty of Law, University of Hamburg, ผู้เขียนขอขอบคุณนายณรงค์ ทับทิมไสย์ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำหรับข้อเสนอแนะบางส่วน.

ดุลพินิจ

บังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และปัญหาระบบการบังคับโทษ (เรือนจำ) หลังจากนั้น จึงเป็นส่วนข้อเสนอแนะของบทความนี้

๓. ปัญหาข้อจำกัดของกฎหมายในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ในประเทศที่กระบวนการยุติธรรมได้มาตรฐานนั้น วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะมีความสำคัญและถูกนำมาใช้ควบคู่กับโทษทางอาญา โดยเฉพาะการใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ในทางอาชญาวิทยามักจะจำแนกสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำไว้ เนื่องจาก ๑) การติดสุรายาเสพติดหรือสารมึนเมาอื่น ๒) การป่วยมีอาการทางจิต และ ๓) การมีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมหรือมีความโน้มเอียงที่จะก่ออันตราย ซึ่งหากไม่มีการบำบัดอาการเหล่านี้ แม้จะมีการลงโทษหนักเพียงใด เมื่อพ้นโทษแล้วก็ย่อมจะมีการกระทำความผิดซ้ำอีกอย่างแน่นอน อีกทั้งการปล่อยตัวโดยปราศจากการบำบัดยังเป็นอันตรายต่อสังคมอีกด้วย ดังนั้น กฎหมายในหลายประเทศจึงวางเงื่อนไขให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายใต้หลักสัดส่วนและให้ใช้ควบคู่ไปพร้อมกับการลงโทษทางอาญา (dual-lane system) กล่าวคือ ในกรณีที่จำเลยมีความรับผิดชอบอาชญากรรม ในชั้นของการกำหนดโทษ ศาลจะกำหนดโทษจำคุกและปรับตามปกติ และนอกจากนี้ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปบำบัดฟื้นฟู (therapy) ควบคู่กันไป ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามเหตุผลและความจำเป็นภายใต้หลักสัดส่วน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวอาจสั้นหรือขยายได้ โดยขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของการบำบัด

ตรงกันข้ามกับประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๓ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัย ขาดการปรับปรุงแก้ไขมานาน จึงล้าสมัยและไม่อยู่ในสภาพใช้บังคับได้ในปัจจุบัน และส่วนใหญ่จะดำเนินการได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการมีคำร้องขอ แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจะได้มีความพยายามแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่มาตรการบำบัดฟื้นฟูที่มีอยู่ยังไม่มียุทธศาสตร์เพียงพอที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้ เนื่องจากยังขาดมาตรการหรือแนวความคิดสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๑ การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแบบคู่ขนาน (dual-lane system)

ระบบกฎหมายไทยยังไม่ยอมรับแนวความคิดการใช้วิธีการเพื่อความ ปลอดภัยแบบคู่ขนาน กล่าวคือ กฎหมายยังคงให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการลงโทษ อาญาหรือการส่งจำเลยไปบำบัดฟื้นฟู โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการกระทำความผิดซ้ำ ตาม ประมวลกฎหมายอาญาคงทำได้เพียงเพิ่มโทษให้หนักขึ้น (มาตรา ๙๒ - ๙๓) เมื่อพ้นโทษแล้ว ก็ปล่อยคืนสู่สังคมอย่างง่ายดาย แม้วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะให้อำนาจศาลสั่งให้คุณตัว จำเลยที่ป่วยทางจิตหรือผู้ติดสุรายาเสพติดให้โทษไว้ในสถานพยาบาล หรือสั่งให้บุคคล อันตรายทำทัณฑ์บน เพื่อป้องกันการก่ออันตรายได้ (มาตรา ๘๖ - ๘๙) และอาจสั่งกักกัน สำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำสามครั้ง (มาตรา ๘๑) แต่ก็ไม่มีระบบการบำบัดฟื้นฟูบุคคลเหล่านี้ และแม้แต่ระบบบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๑๔ และ ๑๖๘ ก็ให้มีการบำบัดฟื้นฟูอย่างเดียวและการบำบัดจะไม่ได้รับอนุญาตหรือจะสิ้นสุดลง ทันทีหากมีการกระทำความผิดอื่น

นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังมีความบกพร่องที่ไม่ได้บัญญัติให้มีการ นำเสนอประวัติการกระทำความผิดและประวัติการเข้าบำบัดรักษาการติดสุรายาเสพติดหรือ การป่วยทางจิตต่อศาล จึงส่งผลให้ศาลไทยขาดข้อมูลสำคัญที่จะใช้ในการกำหนดมาตรการ บังคับฟื้นฟูแบบคู่ขนานอย่างในต่างประเทศ เพราะการบำบัดฟื้นฟูดังกล่าว เป็นการแก้ ที่สาเหตุแห่งการกระทำความผิด ในทางอาชญาวิทยาจึงเป็นหลักประกันว่าเป็นมาตรการ ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เพราะจะไม่มีการปล่อยจนกว่าจะมีการบำบัดฟื้นฟู สำเร็จและทำให้เขากลับคืนสู่สังคมได้ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะทำให้คดีอาญาลดลงและสังคม มีความปลอดภัยมากขึ้น

อนึ่ง การบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวไม่ใช่โทษ แต่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ดังนั้น แม้จะใช้ระยะเวลาบำบัดยาวนาน ก็มักจะไม่ถูกโต้แย้งว่าขัดต่อสิทธิมนุษยชน อย่างเช่นการลงโทษทางอาญา แต่การกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจภายในกรอบของหลักสัดส่วน ย่อมเป็นมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลยอยู่แล้ว เพราะศาลจะไม่สามารถ ใช้ได้เกินเลยไปกว่าเหตุผลและความจำเป็นสำหรับการบำบัดฟื้นฟูเท่านั้น

๓.๒ ช่องทางการบำบัดยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน (จำกัดเฉพาะการติดยาเสพติดให้โทษ)

แม้ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดจะเปิดช่องให้มีการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดและครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพแทนการต้องโทษ (มาตรา ๑๐๔, ๑๐๗, ๑๑๓, ๑๑๔, ๑๖๒, ๑๖๔ และ ๑๖๘) แต่ทว่าระบบกฎหมายไทยไม่ได้เอื้ออำนวยและเปิดช่องให้มีการบำบัดฟื้นฟูให้ครอบคลุมถึงผู้ป่วยอื่น ๆ ซึ่งในทางอาชญาวิทยายังคงถือว่าเป็นอันตรายต่อสังคม และมีแนวโน้มจะก่ออันตรายขึ้นได้อีกดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ผู้ติดยาหรือติดยาเสพติด

การติดยาหรือติดยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น ใบกระท่อม กัญชาและกัญชง เป็นต้น เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดอื่น เช่นเดียวกันกับการติดยาเสพติดให้โทษ อาทิ ความผิดฐานลักทรัพย์เพื่อเอาเงินมาซื้อยาเสพติด ตลอดจนอาจถูกล่อลวงหรือตกเป็นเครื่องมือให้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และตกกระไดพลอยโจนเข้าสู่ขบวนการยาเสพติดได้โดยง่าย

๓.๒.๒ อาการป่วยทางจิต

ในทางทฤษฎีทางอาญา คนวิกลจริตกระทำความผิดจะไม่มีผิดทางอาญาเลย เพราะขาดความน่าตำหนิ ดังภาษิตกฎหมายละตินว่า “nulla poena sine culpa” (ไม่มีโทษหรือความน่าตำหนิ ย่อมไม่มีผิด) และถูกพัฒนามาเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาในเวลาต่อมา ทั้งประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law^(๓๔) และระบบ Common Law^(๓๕) จนถือได้ว่าเป็น “ปทัสฐาน” ของสังคมเหล่านั้นไปแล้ว เพราะ

^(๓๔) ในเยอรมนี ออสเตรียและสวิตเซอร์แลนด์ เรียกว่า “das Schuldprinzip” และถูกรับรองไว้เป็นหลักประกันในกฎหมายสูงสุดในฐานะหลักนิติรัฐ (Roxin et al., p. 1013 - 1052).

^(๓๕) ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “culpability or guilt” เป็นองค์ประกอบภายในของความผิด (mens rea) ซึ่งนอกจากจะมีเจตนาแล้ว ต้องอยู่ในระดับที่สมควรถูกตำหนิด้วย (Sanford H. Kadish et al., Criminal law and its processes, 3rd edition, 1975, p. 87 - 155).

การลงโทษคนที่ไม่มีชีวิตหรือความน่าตำหนิ เช่น คนวิกลจริต ย่อมละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Menschenwürde / human dignity) และขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

แต่สำหรับโรคจิตบางประเภท ที่ยังนับว่ามีสัมปชัญญะบ้าง ในขณะที่กระทำความผิด จะไม่ได้รับการยกเว้นความผิด อย่างไรก็ตาม การลงโทษบุคคลเหล่านี้โดยปราศจากการบำบัดฟื้นฟู ย่อมไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษ เพราะมีความเสี่ยงสูงว่าพวกเขาจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก หลายประเทศในยุโรปจึงมักจะใช้การบำบัดฟื้นฟูควบคู่ไปพร้อมกับการลงโทษอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยการกระทำความผิดในขณะจรดวิกล จะเป็นเพียงเหตุยกเว้นโทษ แต่หากยังพอมีสัมปชัญญะอยู่บ้างในขณะที่กระทำความผิด ยังคงต้องรับผิดทางอาญา เพียงแต่ถือเป็นเหตุลดโทษ (มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง) เมื่อศาลจะพิพากษายกฟ้องหรือปล่อยผู้ป่วยทางจิต เพราะเหตุยกเว้นโทษหรือเพราะมีเหตุลดโทษ กฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้คุมตัวผู้ป่วยไว้ในสถานพยาบาลได้ (มาตรา ๔๙) แต่ไม่ปรากฏชัดเจนว่าให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เข้ารับการรักษาได้ สำหรับโรคจิตที่รักษาได้อีกทั้งกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษก็ไม่มีระบบให้ศาลสั่งให้มีการบำบัดรักษาแบบคู่ขนาน ดังนั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้พ้นโทษแล้วและมีการปล่อยกลับคืนสู่สังคม ก็ยังคงมีความเสี่ยงสูงที่จะก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ขึ้นได้อีก

ในทางอาชญาวิทยา บุคคลที่มีอาการป่วยเป็นโรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน (คนบ้า) หรือจิตบกพร่อง (ปัญญาอ่อน) นอกจากจะเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายหรือฆ่าผู้อื่นได้แล้ว และยังจัดเป็นกลุ่มบุคคลเปราะบางที่อาจถูกล่อลวงและตกเป็นเครื่องมือของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เช่นกัน

๓.๒.๓ การมีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมและมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมแบบเดิม (Hang / propensity)

การมีทัศนคติแปลกแยกแตกต่างจากปทัสถานของสังคมย่อมจะนำไปสู่การละเมิดระเบียบกฎหมายของสังคมนั้น ดังนั้น จึงถือว่าบุคคลที่มีอาการดังกล่าวมีความเป็นอันตรายต่อการรักษาระเบียบกฎหมาย เมื่อบุคคลดังกล่าวมีความโน้มเอียงที่จะก่อ

ดุลพินิจ

อาชญากรรมและเป็นอันตรายต่อสังคมขึ้นอีก ย่อมสมควรที่นำบุคคลเหล่านั้นเข้ารับการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เช่น บุคคลที่เป็นมาตกรต่อเนื่อง และพ่อค้ายาเสพติดที่มีทัศนคติยึดเอาการขายยาเสพติดเป็นอาชีพของตน เป็นต้น

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย กลับให้อำนาจศาลเพียงสั่งให้บุคคลอันตรายเหล่านี้ทำทัณฑ์บนตามข้อเสนอของพนักงานอัยการ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๖ และ ๔๗) แม้หากบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดขึ้นแล้วและมีการกระทำความผิดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง ศาลก็มีอำนาจเพียงสั่งกักกันผู้นั้นในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย แต่ก็จำกัดเฉพาะบางฐานความผิด หาได้ครอบคลุมอาชญากรรมทั่วไป และไม่รวมถึงความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (มาตรา ๔๑) ตลอดจนไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้บุคคลเหล่านี้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูได้

แม้เมื่อต้นปี ๒๕๖๕ รัฐสภาจะผ่านร่างพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงฯ ซึ่งให้ศาลสามารถสั่งให้ใช้มาตรการฟื้นฟูทางการแพทย์ ฝังระวางและคุมขังภายหลังพ้นโทษได้ แต่ก็จำกัดเฉพาะความผิดต่อชีวิตร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ หาได้ครอบคลุมถึงอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เป็นอันตรายต่อประชาชนและสังคมทั่วไป ดังเช่นกฎหมายอาญาของประเทศที่พัฒนาแล้วไม่

๓.๓ กฎหมายไทยยังยึดถือแนวทางการเพิ่มโทษเพื่อยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ

การเพิ่มโทษเนื่องจากกระทำความผิดซ้ำ เป็นวิธีการดั้งเดิมในการป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ โดยเชื่อว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบไม่กล้าจะกระทำความผิดอีกต่อไป ในสหรัฐอเมริกาจะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตสำหรับการกระทำความผิดครั้งที่สาม ตามหลัก “Three strikes and you are out” ตรงกันข้ามประเทศในยุโรปจะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้คู่ขนานกับโทษอาญา กล่าวคือ ห้ามมิให้มีการเพิ่มโทษเพราะการกระทำความผิดซ้ำ คงให้มีการคำนวณโทษในชั้นศาลโดยการลงโทษจำคุกและปรับตามปกติ เพราะมีมุมมองต่อผู้กระทำความผิดซ้ำว่าเป็นผู้ป่วยอันเนื่องมาจากผู้กระทำ

ความผิดมี ๑) อาการติดสุรายาเสพติดหรือสารมึนเมาอื่น ๒) อาการป่วยทางจิต หรือ ๓) ทักษะคิดผิดแปลกจากสังคมและมีความโน้มเอียงที่จะก่ออาชญากรรมขึ้นอีก ซึ่งสาเหตุดังกล่าวล้วนเป็นต้นเหตุหลักของการกระทำความผิดซ้ำแทบทุกกรณี จึงสมควรที่จะต้องส่งเข้าไปบำบัดฟื้นฟูก่อนที่จะปล่อยกลับคืนสู่สังคม

สำหรับประเทศไทย แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจะไม่มีบทบัญญัติเรื่องการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำไว้โดยเฉพาะเช่นดังกฎหมายเดิม แต่ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ชัดเจนว่าห้ามเพิ่มโทษในกรณีดังกล่าว ดังนั้น ในทางปฏิบัติของคดียาเสพติดจึงยังคงมีการเพิ่มโทษเพราะมีการกระทำความผิดซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ ประกอบกับกฎหมายไม่มีระบบการบำบัดฟื้นฟูก่อนปล่อยคืนสู่สังคม จึงทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีอาการป่วยดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข และอาจนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกจนเกิดสภาพ “คดีล้นโรงล้นศาล” และ “นักโทษล้นเรือนจำ” ได้ดังเดิม ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยใช้มาตรการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำมาแล้วหลายทศวรรษ และไม่มีทีท่าว่าจะประสบความสำเร็จ ตรงกันข้ามกลับพบว่าการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เพียงแต่คดียาเสพติดเท่านั้น^(๓๖)

๔. ปัญหาระบบการบังคับโทษ (เรือนจำ)

การวิเคราะห์ถึงปัญหานักโทษล้นเรือนจำคงจะไม่มี ความสมบูรณ์เลย หากปราศจากการพิจารณากฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ (execution of sentence) เช่นเดียวกันกับปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ เพราะในท้ายที่สุดแล้วมาตรการฟื้นฟูแก้ไขและการทำให้ผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม (rehabilitation and resocialization) จะเป็นตัวชี้วัดปัญหาเหล่านี้ได้ไม่มากนัก

^(๓๖) จากสถิติของกระทรวงยุติธรรม พบว่า ในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ มีผู้กระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากที่สุดถึง ๗ ครั้ง และมีจำนวนหลายพันคนในแต่ละปี : https://www.oncb.go.th/SitePages/narcotics_effect.aspx (accessed 9.4. 2022) และพบว่ามากกว่า ๕๐ % ของผู้กระทำความผิดซ้ำที่ใช้อุปกรณ์ที่ใช้ความรุนแรง เมื่อพ้นโทษแล้วจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลาสามปี : <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/53371> (accessed 9.4. 2022).

ตุลพาห

ในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law จะวางหลักการของการบังคับโทษไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ประเทศไทยซึ่งเป็นระบบเดียวกันจะบัญญัติกฎหมายของการบังคับโทษไว้ในภาค ๖ หมวด ๑ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตาม แต่รายละเอียดสำคัญกลับอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์และยังขาดหลักการของการบังคับโทษดังต่อไปนี้

๔.๑ ไม่มีกฎหมายรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา

ในมิติของการบังคับโทษจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจ (incentive) เพื่อให้ผู้ต้องโทษมุ่งที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง (rehabilitation) เพื่อที่ว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ (resocialization) ไม่ว่าจะเป็นการลดโทษ การพักโทษและการอภัยโทษ ในขณะที่เดียวกันหากในชั้นการบังคับโทษมีการลดโทษหรือพักโทษโดยไม่มีข้อจำกัดก็ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษน้อยและไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดได้ เพราะไม่ตรงกับความมุ่งหมายของทฤษฎีการลงโทษ เนื่องจากผู้กระทำความผิดย่อมจะมีการตัดสินใจกระทำความผิด หากอยู่ในสถานการณ์ที่ “ได้มากกว่าเสีย” กล่าวคือ ย่อมจะทำให้คนไม่เคารพหรือเกรงกลัวกฎหมาย และประเทศก็จะไม่มีความปลอดภัย

เมื่อกฎหมายของประเทศใดมีระบบกฎหมายที่ทำให้มั่นใจได้ว่าระบบการกำหนดโทษของศาลเป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษแล้ว ในชั้นการบังคับโทษก็ต้องมีกฎหมายของการรักษาความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาไว้ด้วย กล่าวคือ การลดโทษจะทำได้ไม่เกิน ๑/๓ หรือเกินกว่า ๑/๒ ของโทษตามคำพิพากษาของศาล เว้นแต่โทษจำคุกตลอดชีวิตตามคำพิพากษา (รวมถึงโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าระดับกลางในบางประเทศ) จะปล่อยได้ต่อเมื่อได้รับโทษจำคุก ๑๕ ปี หรือ ๒๐ ปี แล้วแต่ความเหมาะสมและบริบทของประเทศนั้น ๆ ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดไม่มีระบบกฎหมายดังกล่าวทั้งในชั้นการกำหนดโทษและการบังคับโทษ การลงโทษก็จะไร้ทิศทางและไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางอาญาได้อย่างแน่นอน เช่นเดียวกันกับประเทศไทยที่ยังไม่มีกฎหมายในการกำหนดโทษและการบังคับโทษอย่างชัดเจน หากยังยึดแนวทางแบบเดิมในท้ายที่สุด

โทษจำคุกที่พ่อค้ายาเสพติดจะได้รับจะยิ่งห่างไกลจากวัตถุประสงค์การลงโทษยิ่งขึ้นไปอีก
ดังจะแสดงให้เห็นตามตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ : ในความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดในให้โทษประเภท ๑
เพื่อการค้า สำหรับพ่อค้ายาเสพติดรายน้อย (มาตรา ๙๐ ประกอบ ๑๔๕ วรรคสอง (๑)
ระวางโทษจำคุก ๒ ถึง ๒๐ ปี)

ในชั้นการกำหนดโทษ ศาลวางโทษจำคุกเบาที่สุด ๒ ปี จำเลยให้การ
รับสารภาพ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๑ ปี

ต่อมาในชั้นการบังคับโทษ หากไม่ฝ่าฝืนระเบียบเรือนจำ จากนักโทษ
ชั้นกลางจะกลายเป็นชั้นดีและสามารถพักโทษส่วนที่เหลือ ๑/๕ ดังนั้น เมื่อรับโทษมาครบ
๙ เดือน ๑๘ วัน จะมีสิทธิพักโทษได้

ตัวอย่างที่ ๒ : ในความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดในให้โทษประเภท ๑
เพื่อการค้า สำหรับพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่ (มาตรา ๙๐ ประกอบ ๑๔๕ วรรคสอง (๑)
ระวางโทษจำคุก ๒ ถึง ๒๐ ปี)

ในชั้นการกำหนดโทษ ศาลวางโทษจำคุกหนักสุด ๒๐ ปี จำเลยให้การ
รับสารภาพ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๑๐ ปี

ต่อมาในชั้นการบังคับโทษ หากไม่ฝ่าฝืนระเบียบเรือนจำ จากเริ่มต้น
เป็นนักโทษชั้นกลางจนกระทั่งกลายเป็นชั้นเยี่ยม จะสามารถพักโทษที่เหลือ ๑/๓ ดังนั้น
เมื่อรับโทษมาครบ ๖ ปี ๘ เดือน ก็มีสิทธิพักโทษได้

แต่อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างทั้งสองข้างต้นนี้เป็นการคำนวณโดยที่ยังไม่ได้
มีการลดโทษและได้รับการพระราชทานอภัยโทษตามวโรกาสต่าง ๆ ซึ่งหากมีการลดโทษ
และได้รับพระราชทานอภัยโทษในระหว่างต้องโทษอีก จำเลยก็จะได้รับการพักโทษหรือการ
พ้นโทษเร็วยิ่งขึ้น เช่น คดี นาย ส. นักข่าวชื่อดัง ศาลฎีกาพิพากษาจำคุก ๖ ปี ๒๔ เดือน
จำเลยได้รับการลดโทษและได้รับพระราชทานอภัยโทษสองครั้ง สุดท้ายจำเลยได้รับโทษ

ดุลพินิจ

จำคุกจริง ๆ เพียง ๑ ปี ๒ เดือน เท่านั้น^(๓๓) และคดี หมอ ว. ถูกศาลฎีกาพิพากษา ประหารชีวิต แล้วได้รับพระราชทานอภัยโทษให้เหลือโทษจำคุกตลอดชีวิต และต่อมาได้รับการลดโทษและได้รับพระราชทานอภัยโทษอีกหลายครั้ง สุดท้ายจำเลยได้รับโทษจำคุกจริง ๆ เพียง ๑๐ ปี ๗ เดือน ๒๕ วัน เท่านั้น^(๓๔)

๔.๒ ไม่พัฒนามุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษอย่างจริงจัง

ในเรือนจำจะต้องเป็นสถานที่ปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษอย่างจริงจังเพื่อสามารถให้เขากลับคืนสู่สังคมได้อย่างปลอดภัย ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ในประเทศที่ยึดถือทฤษฎีการลงโทษอย่างเคร่งครัด เช่นหลายประเทศในยุโรป ประสบความสำเร็จอย่างมาก จนเรือนจำหลายแห่งกลายเป็นที่ว่างเปล่าและผู้คุมตกงาน ดังที่เป็นข่าวแพร่หลายทั่วไป^(๓๕)

ตรงกันข้ามกับเรือนจำของไทยนั้น อยู่ในสภาพนักโทษล้นเรือนจำมาอย่างยาวนาน คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเรือนจำของไทยอยู่ในสภาพล้มเหลวในการปรับปรุงแก้ไขจนถูกปรามาสตลอดมาว่า “คุกเป็นสถานที่ฝึกวิชาโจร”

๔.๓ ไม่ลบทะเบียยประวัติอาชญากรสำหรับผู้พ้นโทษและปรับปรุงแก้ไขตนแล้ว

การทำให้ผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคมได้ โดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก จำเป็นจะต้องมีระบบให้พวกเขาสามารถอยู่ได้อย่างปกติชนทั่วไป แน่แน่นอนว่าทะเบียนประวัติอาชญากรย่อมเป็นอุปสรรคขวางกั้นการกลับคืนเข้าสู่สังคม หากไม่มีการลบข้อมูลหรือทะเบียนประวัติดังกล่าว ในขณะที่เดียวกัน การลบทะเบียยประวัติอย่างเด็ดขาด และหากมีการกระทำความผิดซ้ำ ย่อมจะทำให้รัฐไม่มีข้อมูลที่จะเสนอศาลเพื่อกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับกรณีมีการกระทำความผิดซ้ำ และหาแนวทางป้องกันและปรามปราม

^(๓๓) <https://workpointtoday.com/040221-explainer/> (accessed 9.4. 2022).

^(๓๔) <https://mgronline.com/crime/detail/9570000088358> (accessed 9.4. 2022).

^(๓๕) เรื่องเดียวกัน.

อาชญากรรมดังกล่าวได้ ดังนั้น หลายประเทศจึงนิยมแยกทะเบียนประวัติอาชญากรออกเป็น ๒ ฉบับ กล่าวคือ มีทะเบียนประวัติอาชญากรแบบเปิดเผยที่ควบคุมโดยหน่วยงานกลาง (central registry) ซึ่งสามารถเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องสามารถขอข้อมูลได้ และจะต้องสามารถลบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษที่สามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ ส่วนทะเบียนประวัติอาชญากรแบบลับ แม้ไม่อาจลบได้ แต่จะต้องเปิดเผยได้เฉพาะแก่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือหน่วยงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เมื่อมีเหตุสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซ้ำอีก

แม้ว่าเรือนจำไทยจะอยู่ในสภาพนักโทษล้นเรือนจำที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนอะไรได้โดยง่ายในระยะเวลาอันสั้น แต่หากมีการปล่อยให้ปัญหาหมักหมมอยู่ต่อไป และมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่าที่ทำอยู่ นอกจากปัญหาจะทวีคูณมากขึ้นเรื่อย ๆ แล้ว ประเทศของเราก็จะไม่สามารถออกจากวงจรดังกล่าวได้เลย ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปทั้งระบบการกำหนดโทษและระบบการบังคับโทษไปพร้อม ๆ กัน ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการยุติธรรมไทยจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เลย หากสังคมไทยยังไม่ยอมรับแนวความคิดใหม่และยอมปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) เพราะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพียงส่วนหนึ่งส่วนใด ย่อมไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ หากไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่ยังคงมีปัญหาโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจึงไม่สามารถจะทำเพียงส่วนหนึ่งส่วนใด หากแต่จะต้องปรับแก้โครงสร้างและมีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ อย่างน้อยในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ประมวลกฎหมายยาเสพติดต้องกำหนดปริมาณยาเสพติดเป็น ๓ ระดับ คือ ปริมาณน้อย ปานกลาง และปริมาณมาก โดยให้อำนาจฝ่ายบริหารกำหนดจำนวนของชนิดและประเภทยาเสพติดในปริมาณน้อยและปริมาณมาก ซึ่งในแต่ละระดับกฎหมายจะต้องกำหนดหลักการสำคัญ ดังนี้

ดุลพินิจ

๑.๑ ปริมาณน้อย : ให้ส่งผู้เสพที่ครอบครองยาเสพติดไปบำบัดฟื้นฟูทุกกรณี โดยไม่มีเงื่อนไข และเปิดช่องไว้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาและแม้แต่ชั้นการบังคับโทษ รวมถึงเปิดช่องให้ศาลสามารถสั่งให้มีการบำบัดแบบคู่ขนานกับการลงโทษสำหรับคดีอาญาเล็กน้อยที่เกี่ยวข้องกับข้อหาเสพยาเสพติด เช่น คดีลักทรัพย์เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติด เป็นต้น

๑.๒ ปริมาณปานกลาง : ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจส่งผู้เสพที่ครอบครองยาเสพติดไปบำบัดฟื้นฟูตามที่เห็นสมควร โดยพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดี จำนวนของยาเสพติดที่ครอบครองว่าเหลือน้ำไปทางน้อยหรือมาก รวมถึงข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อคัดแยกผู้เสพยาเสพติดออกจากพ่อค้ายาเสพติด ตลอดจนให้โอกาสผู้เสพที่หลงผิดและตกเป็นเครื่องมือของขบวนการยาเสพติด เป็นต้น โดยเปิดช่องไว้ให้บำบัดได้ทั้งในชั้นพิจารณาของศาลและชั้นบังคับโทษ

๑.๓ ปริมาณมาก : แม้ผู้ครอบครองจะเสพติดด้วย แต่ปริมาณที่ครอบครองจำนวนมาก ย่อมบ่งชี้ว่ามีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์การค้าเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อความเสียหายแก่สังคมอย่างมาก หากยาเสพติดแพร่กระจายออกไปสู่สังคม ดังนั้น จึงต้องลงโทษทางอาญาโดยการจำคุกและปรับ โดยเฉพาะการลงโทษการกระทำผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม รวมทั้งให้ความสำคัญแก่การลงโทษในทางทรัพย์สิน โดยการริบทรัพย์หรือติดตามยึดทรัพย์สินที่ถูกนำไปฟอกโดยเครือข่ายหรือขบวนการยาเสพติดต่าง ๆ เพื่อไม่ให้อาชญากรได้กำไรจากการก่ออาชญากรรม

หากกฎหมายยาเสพติดมีปรัชญาที่ชัดเจนว่าจะให้ความสำคัญแก่ “การบำบัดแทนการลงโทษ (therapy instead of punishment)” สำหรับผู้ติดยาเสพติด และ “เน้นจับรายใหญ่ ไม่ใช่รายย่อย” การสืบสวนจับกุมก็จะถูกพัฒนาให้มีศักยภาพในการจับพ่อค้ารายใหญ่หรือหลายเครือข่ายขบวนการยาเสพติดได้มากยิ่งขึ้น แทนที่จะจับรายเล็กรายน้อยดังที่เคยเป็นมาและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้คดียาเสพติดในศาลเหล่านั้น แต่ยังทำให้เรือนจำตกรออยู่ในสภาพนักโทษล้นคุกด้วย

๒. แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายว่าด้วยการกำหนดโทษ

การพิพากษาคดีอาญา ถือเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของฝ่ายตุลาการ ซึ่งจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่าง “ต้นทุนของสังคม (social cost)” และ “ประโยชน์ของสังคม (social benefit)” เป็นสำคัญ ดังนั้น ขั้นตอนการกำหนดโทษ จึงเป็นเรื่องสำคัญไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าขั้นตอนการตัดสินชี้ขาดความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย^(๔๐)

เนื่องจากประเทศไทยเป็นระบบ Civil Law การกำหนดโทษจึงต้องบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาให้มีความชัดเจน จึงจะเป็นทางออกที่เหมาะสมและทำให้การกำหนดโทษมีระบบมากขึ้นดังเช่นประเทศในภาคพื้นยุโรป ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีหลักการดังต่อไปนี้

๒.๑ ต้องมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดโทษ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษจะต้องกำหนดออกเป็น ๓ ขั้นตอน และผู้พิพากษาจะต้องแสดงเหตุผลในแต่ละขั้นตอนให้ปรากฏในคำพิพากษา คือ

๒.๑.๑ การปรับบทระวางโทษและลดมาตราส่วนโทษตามกฎหมาย

แม้ตามกฎหมายไทยจะไม่นิยมบัญญัติแบ่งกรณีร้ายแรงมากและร้ายแรงน้อยในความผิดฐานเดียวกันดังเช่นในต่างประเทศ แต่กฎหมายไทยยังมีการกำหนดบทเบาและบทหนัก เหตุธรรมตาและเหตุฉกรรจ์ ดังนั้น ในขั้นตอนแรกนี้ศาลจะต้องกำหนดบทมาตราที่จะใช้ลงโทษต่าง ๆ เหล่านี้ให้ถูกต้องเสียก่อน เพราะจะมีผลต่อการคำนวณโทษในขั้นตอนต่อไป

นอกจากนี้ ในบางกรณีอาจมีการลดมาตราส่วนโทษ สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน การพยายามกระทำความผิดหรือการสนับสนุนการกระทำความผิด เว้นแต่คดียาเสพติด (มาตรา ๑๒๕ และ ๑๒๖) เป็นต้น ซึ่งศาลก็จะต้องคำนวณลดมาตราส่วนโทษดังกล่าวในขั้นตอนนี้ให้เสร็จสิ้นก่อนที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

^(๔๐) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑ - ๗๖.

๒.๑.๒ การวางกรอบหรือขอบข่ายของโทษตามความร้ายแรงของ ความผิด

เป็นขั้นตอนที่ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจว่าจะวางโทษสถานเบาหรือสถานหนักให้ได้เสียก่อน โดยหาค่าเฉลี่ยจากความร้ายแรงของความผิดว่าก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมโดยรวมมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อ “วางกรอบของโทษตามกฎหมายออกเป็นขั้นต่ำและขั้นสูง” (ทำนองเดียวกันกับ sentencing guideline ของประเทศ Common Law หรือยึดถือของไทย)

การวัดความร้ายแรงของความผิดในคดีอาชญากรรมย่อมจะวัดได้จาก “ขนาดของความเสียหาย (magnitude of harm)” ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม โดยพิจารณาจากปริมาณของยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้เป็นรูปธรรมชัดเจนที่สุด เพราะปริมาณของยาเสพติดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าจะมีโอกาสแพร่กระจายและก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมได้มากน้อยเพียงใด กล่าวคือ จำนวนยาเสพติดมากย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าจำนวนยาเสพติดน้อย และศาลต้องพิจารณาพฤติการณ์แห่งคดีอื่นประกอบด้วย อาทิ การแพร่กระจายยาเสพติดสู่เยาวชน ในสถานศึกษา ในสถานที่ราชการหรือในชุมชน การกระทำความผิดเป็นขบวนการ (องค์กรอาชญากรรม) มีอาวุธและการประทุษร้าย ตลอดจนการกระทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนโดยทั่วไป (มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง (๒) ถึง (๖) และวรรคสาม (๒)) ซึ่งสร้างความเสียหายต่อสังคมมากกว่า สมควรลงโทษเพื่อยับยั้งขมขู่สถานหนัก ตรงกันข้ามกลุ่มบุคคลเปราะบางที่ตกเป็นเครื่องมือหรือตกกระไดพลอยโจนเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติดโดยไม่สมัครใจ รวมทั้งผู้รับจ้างขนยาเสพติด ย่อมจะวางโทษสถานเบา

ตัวอย่าง : ในข้อหาจำหน่ายยาเสพติดเพื่อการค้า (มาตรา ๙๐ ประกอบ ๑๔๕ วรรคสอง (๑)) A จำหน่ายยาเสพติดในปริมาณน้อยจะวางโทษขั้นต่ำ (จำคุก ๒ - ๔ ปี และปรับ ๒ - ๔ แสนบาท) ส่วน B จำหน่ายยาเสพติดในปริมาณมากก็จะวางโทษขั้นสูง (จำคุก ๑๕ - ๒๐ ปี และปรับ ๑.๕ - ๒ ล้านบาท) เป็นต้น

อนึ่ง ในขั้นตอนนี้การมียึดถือเพื่อใช้เป็นแนวทางการคำนวณโทษเป็นการภายใน (ในระบบปิด) ย่อมไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด หากแต่จะช่วยให้ศาลหาค่าเฉลี่ยได้ง่ายขึ้น ข้อสำคัญคือศาลจะต้องแสดงเหตุผลให้ได้ว่ามีเหตุผลในการคำนวณโทษโดยวัดขนาดของความเสียหายจากอะไร

๒.๑.๓ การกำหนดโทษเจาะจงลงในคำพิพากษา (specific sentence)

เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรียกว่า “การกำหนดโทษอย่างชัดเจนเจาะจงลงในคำพิพากษา” ที่จะเลือกใช้โทษประเภทใดและกำหนดเป็นจำนวนเท่าใด เพื่อประโยชน์ในการบังคับโทษต่อไป กล่าวคือ ศาลจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะจำคุกมีกำหนดระยะเวลาและหรือปรับเท่าใด โดยความหนักเบาของโทษที่กำหนดจะปรับขึ้นหรือปรับลงภายในกรอบของโทษที่วางเป็นขั้นต่ำและขั้นสูงไว้แล้วในขั้นตอนที่ ๒ โดยศาลจะต้องพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ทั้งในแง่การคำนวณโทษทางภาวะวิสัยและอัตวิสัยประกอบกัน ดังนี้

(๑) การคำนวณโทษตามสัดส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม (ภาวะวิสัย / objective) : ศาลจะต้องแสดงเหตุผลว่าได้มีการคำนวณโทษเพื่อคุ้มครองสังคม (general deterrence) กล่าวคือ ทำให้สังคมตระหนักในการเคารพกฎหมาย และทำให้คนเกรงกลัวไม่กล้าละเมิดกฎหมายด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งในคดียาเสพติดสามารถพิจารณาจากปริมาณของยาเสพติดที่มีการครอบครองหรือแพร่กระจายไปสู่สังคมจะแสดงถึง “ขนาดของความเสียหาย (magnitude of harm)” ที่เกิดขึ้นต่อสังคมได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายธรรมดาหรือการจำหน่ายเพื่อการค้า ตลอดจนพิจารณาความเป็นอันตรายของสารเสพติด และพฤติการณ์แห่งคดีอื่น ๆ ประกอบกัน อาทิ การแพร่กระจายยาเสพติดสู่เยาวชน ในสถานศึกษาหรือในชุมชน การกระทำความผิดเป็นขบวนการ (องค์กรอาชญากรรม) เป็นต้น

(๒) การคำนวณโทษตามความน่าตำหนิและสิ่งแวดล้อมของจำเลย (อัตวิสัย / subjective) : ศาลจะต้องชี้ให้เห็นถึงการคำนวณโทษที่มุ่งพิจารณาต่อตัวผู้กระทำความผิด (special deterrence) ทั้งในเชิงลบ (negative) เพื่อป้องกันอันตรายจากผู้กระทำความผิดหรือตัดโอกาสมิให้มีกระทำความผิด (incapacitation) และในเชิงบวก (positive)

ดุลพินิจ

อันเป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมเป็นพลเมืองดี (resocialization) ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประกอบกันทั้งสองกรณี คือ ๑) ความน่าตำหนิ อาทิ การกระทำเพื่อการค้า และในฐานะเป็นหัวหน้าหรือผู้สั่งการของเครือข่ายอาชญากรรม (มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง (๑) และวรรคสาม (๑)) และ ๒) ข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ จำเลยทั้งก่อนและหลังการกระทำความผิด อาทิ สาเหตุและมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ความสำนึกผิดและแนวโน้มของความสำเร็จในการแก้ไขปรับปรุงตัวจำเลย เป็นต้น

จากตัวอย่างใน ๒.๑.๒ มีข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมของ A ว่า กระทำความผิดเพราะความยากจน ที่ต้องนำเงินไปรักษาแม่ซึ่งป่วยเป็นมะเร็ง อาจจะถูกกำหนดโทษจำคุกเพียง ๒ ปี และปรับ ๒ แสนบาท ส่วน B พบข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมว่ามีฐานะร่ำรวยอยู่แล้ว แต่จำหน่ายยาเสพติดเพื่อการค้าในเชิงพาณิชย์เพื่อความมั่งคั่งของตนยิ่งขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม จึงต้องระวางโทษจำคุก ๒๐ ปี และปรับ ๒ ล้านบาท

แม้ว่าปัจจุบันประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๕ จะกำหนดให้ศาลนำข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับจำเลยมาพิจารณาประกอบในการกำหนดโทษ แต่ก็กำหนดไว้เฉพาะการกำหนดโทษในความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด และการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น หากได้ครอบคลุมทุกฐานความผิดไม่ ดังนั้น หากกฎหมายกำหนดหลักการ ๓ ขั้นตอนไว้ในการกำหนดโทษทุกคดี (ทุกฐานความผิด) โดยเฉพาะการคำนวณโทษตามข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมของจำเลยนี้แล้ว ย่อมเป็นคำตอบในตัวเองว่าศาลไม่จำเป็นต้องกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดร่วมกันให้มีโทษเท่ากันเสมอไป เพราะศาลจะต้องลงโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนโดยพิจารณาถึง ลักษณะส่วนตัวของพวกเขาซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน อันจะทำให้สอดคล้องกับหลักการกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส และไม่ได้เป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการลงโทษบุคคล” แต่อย่างใด

อนึ่ง ในขั้นตอนนี้จะไม่สามารถนำยึดถือมาใช้เป็นแนวทางการคำนวณโทษได้โดยสภาพ เพราะยึดถือย่อมไม่สามารถกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นจะต้องนำข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อม

เกี่ยวกับจำเลยแต่ละคนมาพิจารณาประกอบเพื่อที่จะแยกแยะความเหมาะสมในการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

๒.๒ ปรับปรุงแนวทางการลดโทษกึ่งหนึ่งตามคำรับสารภาพ

หากประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการกำหนดโทษตามข้อ ๒.๑ ดังกล่าวไปแล้ว การลดโทษให้จำเลยที่ให้การรับสารภาพน้อยหรือมากจะไม่ใช่ปัญหาเลย เพราะเหตุผลของการกำหนดโทษในคำพิพากษาจะเป็นคำตอบว่าศาลคำนวณโทษให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษหรือไม่ กล่าวให้ชัดคือ การที่จำเลยรับสารภาพแสดงให้เห็นว่าอย่างน้อยจำเลยได้ยอมรับและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเองแล้ว ดังนั้น การที่ศาลจะวางแนวทางลดโทษให้จำเลยที่รับสารภาพหนึ่งในสาม จึงมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขและทำให้กลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย และที่สำคัญจะเป็นผลให้ “การเบี่ยงเบนคดีแบบไทย (Thai plea bargain)” ในคดีอาชญากรรมที่มีจำนวนมากในศาลให้สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ แต่หากศาลจะลดโทษให้ถึงกึ่งหนึ่งจะต้องแสดงเหตุผลพิเศษ เช่น จำเลยให้ความร่วมมือโดยการรับสารภาพในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลตลอดมา หรือกรณีที่ยานหลักฐานโจทก์ยังไม่หนักแน่นเพียงพอและศาลได้นำคำรับสารภาพของจำเลยมาฟังประกอบเพื่อลงโทษจำเลย เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การที่จำเลยรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐานอย่างชัดแจ้ง ย่อมไม่ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษที่ศาลจะสามารถลดโทษให้ได้ เนื่องจากรัฐมีพยานหลักฐานหนักแน่นเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยอยู่แล้ว การที่จำเลยจะรับสารภาพหรือไม่ก็ไม่มีผลต่อการวินิจฉัยคดีของศาล เช่น จำเลยใช้อาวุธต่อสู้เจ้าพนักงานเพื่อหลบหนีการจับกุม หรือจำเลยให้การปฏิเสธและไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ ในชั้นสอบสวน ครั้นเมื่อรัฐรวบรวมพยานหลักฐานจนมีความหนักแน่นเพียงพอที่จะสั่งฟ้องและลงโทษจำเลยได้โดยปราศจากข้อสงสัยแล้ว จำเลยจึงกลับมาให้การรับสารภาพในชั้นศาล เป็นต้น

การจะพิสูจน์ว่าคำรับสารภาพเกิดจากความสำนึกผิดหรือจำนนต่อหลักฐานจะต้องพิสูจน์จากพยานหลักฐานโจทก์เท่านั้น ดังนั้น การตรวจสอบว่าจำเลยจำนนต่อหลักฐานหรือไม่ จึงสมควรที่จะกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่าให้โจทก์ระบุผลของการ

ดุลพินิจ

สอบสวนในส่วนสาระสำคัญและพยานโจทก์มาในฟ้อง โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรายการในฟ้อง ตามมาตรา ๑๕๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า “...(๕/๑) ผลของการสอบสวน ในส่วนสาระสำคัญและพยานหลักฐานสำคัญที่โจทก์จะนำเสนอให้ศาลลงโทษได้...”^(๔๑) เพื่อที่ศาล จะได้พิจารณาความแน่นอนมั่นคงของพยานโจทก์ในเบื้องต้น นอกจากนี้ ต้องกำหนด ในกฎหมายหรือออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเพิ่มเติมว่า “เมื่อจะต้องลดโทษแก่จำเลย เนื่องจากจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลพิจารณาจากผลของการสอบสวนและพยาน หลักฐานสำคัญที่โจทก์ระบุมาในฟ้องตามมาตรา ๑๕๘ (๕/๑) เพื่อที่ศาลจะได้ตรวจสอบข้อหาใน ฟ้องและพยานหลักฐานทั้งหลายที่ระบุในบัญชีพยานโจทก์พร้อมกับสอบถามคู่ความประกอบกัน แล้วให้ศาลจัดแจ้งไว้ในรายงาน ในกรณีจำเป็นให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวน ของโจทก์มาประกอบการพิจารณาได้” ซึ่งวิธีการนี้นอกจากคู่ความแล้ว สังคมยังสามารถ ตรวจสอบดุลพินิจในการลดโทษของศาลได้อีกด้วย จึงนับเป็นทางออกที่เหมาะสมและจะทำให้ สังคมมีความเชื่อมั่นต่อศาลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การผลักดันนโยบายให้มีการเบี่ยงเบนคดีเล็กน้อยออกไปจาก เวย์และสนับสนุนกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อระเบียบในทางปกครอง (ร่างพระราชบัญญัติ ปรับเป็นพินัยฯ)^(๔๒) จะช่วยทำให้ศาลสามารถกลับไปโฟกัสเฉพาะในคดีสำคัญที่ต้องให้ความ ยุติธรรมแก่สังคมและค่อย ๆ กลับเข้าสู่หลักการที่ถูกต้องตามทฤษฎีทางอาญาในไม่ช้า

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดกลายเป็นพยานสำคัญ (key witness) โดยการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดตามมาตรา ๑๕๓ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ถือเป็นเรื่องของการจูงใจให้ ผู้ร่วมขบวนการยาเสพติดเปิดเผยข้อมูลเพื่อทำลายเครือข่ายหรือขบวนการยาเสพติด ซึ่งไม่ นับว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษในกรณีนี้ ดังนั้น การลดโทษในกรณีดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้อง คำนึงถึงวัตถุประสงค์การลงโทษแต่อย่างใด

^(๔๑) รายการในคำฟ้อง เทียบเคียงจาก § 200 StPO (Germany) ซึ่งในทางปฏิบัติของไทยไม่ได้เป็นการเพิ่ม ภาระพนักงานอัยการโจทก์แต่อย่างใด เนื่องจากในชั้นการมีความเห็นและมีคำสั่งฟ้อง พนักงานอัยการ เจ้าของสำนวนได้ซึ่งนำพยานหลักฐานที่รวบรวมไว้ในชั้นสอบสวนและได้มีการทำคำสั่งเป็นหนังสือไว้แล้ว.

^(๔๒) ความผิดต่อระเบียบในทางปกครองจะต้องใช้มาตรการปรับเป็นหลัก เทียบกับ Ordnungswidrigkeitengesetz, OWiG (Germany).

**๒.๓ กำหนดให้มีการรวบรวมข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับจำเลย
ในชั้นสอบสวน**

ในทางปฏิบัติเฉพาะในคดีที่ศาลจะรอการลงโทษ จึงจะใช้ดุลพินิจ
ล้างสืบเสาะข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมของจำเลยเพื่อประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษ
แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดหลายประการ ศาลจึงไม่สามารถที่จะล้างสืบเสาะข้อเท็จจริงและ
สิ่งแวดล้อมได้ทุกคดี จึงส่งผลให้ศาลไทยขาดข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมของจำเลยในการ
กำหนดโทษ ทั้งที่เป็นหลักการสำคัญในการกำหนดโทษ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การลงโทษ

ดังนั้น หากประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการกำหนดโทษ
ดังกล่าวแล้ว จึงสมควรกำหนดให้ในชั้นสอบสวน นอกจากจะต้องรวบรวมพยานหลักฐาน
ที่พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาแล้ว จะต้องมีการรวบรวมข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมนั้นเข้าสู่
สำนวนเพื่อให้ศาลใช้ประกอบในการกำหนดโทษด้วย หากในชั้นศาลมีการโต้แย้งถึงความถูกต้อง
หรือยังมีการขาดตกบกพร่องประการใด ศาลจะทำการไต่สวนและเรียกหลักฐานเพิ่มเติม
ต่อไป^(๔๓) (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวน
รวบรวมทั้งพยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายและเป็นคุณแก่ผู้ต้องหาอยู่แล้ว จึงไม่ได้เป็นเรื่องใหม่
และขัดแย้งกับหลักการของกฎหมายไทยแต่อย่างใด)

สำหรับความผิดที่ต้องฟ้องยังศาลแขวง อาทิ ฐานเสพยาเสพติด ฐาน
ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ และฐานขับรถในขณะที่มีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย ซึ่งมี
ข้อจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาในศาลแขวงให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหา
ส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลให้ทันภายใน ๔๘ ชั่วโมง เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพก็ควร
จะมีการขยายระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนมีเวลารวบรวมข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมของ
จำเลยด้วย โดยเฉพาะประวัติการกระทำความผิดและประวัติการเข้ารับการบำบัด (ทั้งการ
เสพยาเสพติด ติดสุราหรือสารมึนเมาอื่น หรือการป่วยทางจิต) ย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง
เพราะหากพบว่าจำเลยยังไม่เคยเข้ารับการบำบัดหรือแม้แต่เคยเข้ารับการบำบัดแล้ว ในชั้น
พิจารณาก็ควรจะให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจส่งจำเลยไปบำบัดได้หรือพิพากษาลงโทษควบคุม

^(๔๓) เทียบ §§ 136 (2), (3), 160 (2), 243 (2) StPO (Germany).

ดุลพາห

กับการบำบัดแบบคู่ขนาน แต่การบำบัดในครั้งต่อมากจะเข้มข้นและมีระยะเวลายาวขึ้นเท่าใด ย่อมเป็นหน้าที่ของศาลที่จะกำหนดตามเหตุผลและความจำเป็นภายใต้หลักสัดส่วนอย่าง ในต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของสังคมและเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ อย่างแท้จริง ซึ่งจะกล่าวต่อไปในข้อเสนอแนะ ข้อ ๓

๒.๔ กำหนดให้ศาลต้องให้เหตุผลของการกำหนดโทษไว้ในคำพิพากษาเสมอ

เหตุผลในการกำหนดโทษ จะแสดงว่าการกำหนดโทษของศาลเป็นไปตาม วัตถุประสงค์การลงโทษหรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบถึงการทุจริตคอร์รัปชันของ ผู้ชี้ขาดได้ หากปรากฏเหตุผลประหลาดหรือกรณีที่มีสาเหตุผลในทางกฎหมาย เป็นต้น และ การที่ศาลเพียงให้เหตุผลว่า “คำรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณามีเหตุบรรเทาโทษ จึงลดโทษให้...” หากใช่เป็นการให้เหตุผลในความหมายนี้ไม่

ในขณะที่เดียวกัน แม้ศาลจะใช้ยึดถือเป็นแนวทางการคำนวณโทษ แต่เมื่อ ศาลต้องให้เหตุผลอย่างชัดแจ้งอยู่แล้วในขั้นตอนต่าง ๆ ของการกำหนดโทษดังกล่าวไว้ใน ข้อ ๒.๑ ย่อมเป็นผลให้ตารางโทษที่กำหนดไว้ในยึดถือส่วนใดที่ไม่สอดคล้องด้วยเหตุผล ศาลจะไม่สามารถยึดถือหรือนำมาใช้ได้โดยปริยาย ปัญหาที่ศาลมักจะถูกวิจารณ์ว่ายึดยึดถือ เป็นสัจจะกิติ และยึดถือได้นำไปสู่การส่งคนเข้าคุกง่าย ๆ จนมีสภาพนักโทษล้นเรือนจำกิติ ก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อีกต่อไป

๓. กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ในประเทศที่กระบวนกรยุติธรรมได้มาตรฐานนั้น วิธีการเพื่อความปลอดภัย จะมีความสำคัญในเชิงป้องกันอาชญากรรม และสามารถนำมาใช้ควบคู่กับโทษทางอาญา เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำด้วย

ในทางอาชญาวิทยาจะจำแนกสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำหรือการก่อเหตุซ้ำ อันเนื่องมาจาก ๑) การติดสุรายาเสพติดหรือสารมึนเมาอื่น ๒) การป่วยทางจิต และ ๓) การมีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมและมีความโน้มเอียงที่จะก่ออาชญากรรมซ้ำ ซึ่งหากไม่มีการบำบัดอาการเหล่านี้ แม้จะมีการลงโทษหนักเพียงใด เมื่อพ้นโทษแล้วก็ย่อม

จะมีการกระทำความผิดซ้ำอย่างแน่นอน อีกทั้งการปล่อยตัวยังเป็นอันตรายต่อสังคมด้วย ดังนั้น กฎหมายในหลายประเทศจึงวางเงื่อนไขให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายใต้หลักสัดส่วนและให้ใช้ควบคู่ไปพร้อมกับการลงโทษทางอาญา กล่าวคือ ในกรณีที่มีจำนวนรับผิดอาญา ในชั้นการกำหนดโทษศาลจะกำหนดโทษจำคุกและปรับตามปกติ และมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปบำบัดฟื้นฟู (therapy) ควบคู่กันไป ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามเหตุผลและความจำเป็นภายใต้หลักสัดส่วน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวอาจสั้นหรือขยายได้ โดยขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของการบำบัด

ตรงกันข้ามกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามกฎหมายไทยยังขาดการปรับปรุงแก้ไขมานาน จึงทำให้ล้าสมัยและไม่อยู่ในสภาพใช้บังคับได้เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน และส่วนใหญ่จะดำเนินการได้ต่อเมื่อโจทก์มีคำร้องขอ แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจะมีระบบการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่มาตรการบำบัดฟื้นฟูที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหรือการก่อเหตุซ้ำได้ เนื่องจากยังขาดมาตรการหรือหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๑ กำหนดระบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยแบบคู่ขนาน (dual-lane system)

วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีหน้าที่สำคัญในเชิงการป้องกันอาชญากรรม กฎหมายจึงให้อำนาจศาลกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันอันตรายก่อนที่จะเกิดอาชญากรรมได้ แต่ต่อมาวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ถูกพัฒนาให้นำมาใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำแบบคู่ขนาน โดยให้บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดควบคู่ไปกับการลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่ยอมรับแนวความคิดการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแบบคู่ขนาน โดยยังคงให้เลือกรูปแบบอย่างหนึ่งระหว่างการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือการลงโทษทางอาญา แต่การที่ศาลจะเลือกใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการสั่งให้คุมขังจำเลยที่ป่วยทางจิตหรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือสั่งให้บุคคลอันตรายทำทัณฑ์บน เพื่อป้องกันการก่ออันตราย (มาตรา ๔๖ ถึง ๔๙) รวมทั้ง

ดุลพินิจ

สั่งกักกันสำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำสามครั้งได้ (มาตรา ๔๑) กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนอีกกว่าให้บำบัดรักษาหรือแก้ไขบุคคลเหล่านี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการกระทำความผิดซ้ำ กฎหมายก็ให้ทำได้เพียงเพิ่มโทษให้หนักขึ้น (มาตรา ๙๒ - ๙๓) เมื่อพ้นโทษแล้วก็ปล่อยคืนสู่สังคม โดยที่มิได้มีการบำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมไม่ให้หวนกลับไปกระทำความผิดอีก

ยิ่งไปกว่านั้น แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจะเปิดช่องให้ผู้เสพยาเสพติดให้โทษสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาได้ แต่หากมีการกระทำความผิดอาญาอย่างอื่นที่ไม่ใช่การครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ กลับไม่อนุญาตให้มีการบำบัดได้ (มาตรา ๑๑๔ และ ๑๖๘) เช่น ผู้ติดยาเสพติดไปลักทรัพย์สินของผู้อื่น เพื่อเอาไปขายแล้วนำเงินไปซื้อยาเสพติดมาเสพ

ดังนั้น จึงสมควรแก้กฎหมายอาญาให้ศาลสามารถสั่งในคำพิพากษาให้ส่งตัวจำเลยไปบำบัดรักษาหรือแก้ไขพฤติกรรมคู่ขนานกับการส่งลงโทษทางอาญาด้วย ซึ่งจะต้องครอบคลุมถึงอาการป่วยหรือความบกพร่องที่เป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดในทุกกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ติดยาหรือสารมึนเมาอื่น

(๒) ผู้มีอาการป่วยทางจิต และ

(๓) ผู้มีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสฐานของสังคมและมีความโน้มเอียงที่จะก่ออันตรายซ้ำ

นอกจากนี้ สำหรับผู้ติดยาหรือสารมึนเมาอื่นและผู้ป่วยทางจิต ที่แม้ศาลจะยกฟ้องโดยไม่มีความผิดเพราะขาดความน่าตำหนิหรือขาดเจตนา (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๕ และ ๖๖ ไม่ต้องรับโทษ) แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่ายังมีพฤติกรรมโน้มเอียงที่จะกระทำความผิดอยู่ นอกจากจะให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คุมตัวไว้เพื่อป้องกันการก่ออันตรายได้แล้ว (มาตรา ๔๘ และ ๔๙) จะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าให้ทำการบำบัดฟื้นฟูบุคคลดังกล่าวด้วย

๓.๒ ขยายฐานการบำบัดฟื้นฟูให้ครอบคลุมสาเหตุของการกระทำความผิด
ในทุกกรณี

ในทางอาชญาวิทยา ไม่เพียงแต่ผู้ติดยาเสพติดให้โทษเท่านั้นที่ถือว่าเป็นผู้ป่วยและเป็นอันตรายต่อสังคม ผู้ติดยาหรือสารมึนเมาอื่น ผู้มีอาการป่วยทางจิต และผู้มีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมและมีความโน้มเอียงที่จะก่ออันตรายซ้ำ ก็ถือเป็นผู้ป่วยและเป็นอันตรายต่อสังคมด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ อาการผิดปกติเหล่านี้ยังเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำในความผิดอื่น ๆ ได้อีกด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันให้สังคมมีความปลอดภัย จึงจำเป็นต้องมีการบำบัดฟื้นฟูก่อนที่จะปล่อยตัวบุคคลเหล่านั้นกลับคืนสู่สังคมด้วย

แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีระบบบำบัดฟื้นฟูผู้เสพและครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพแทนการลงโทษ (มาตรา ๑๐๔, ๑๐๗, ๑๑๓, ๑๑๔, ๑๖๒, ๑๖๔ และ ๑๖๘) แต่ระบบดังกล่าวยังไม่ได้ครอบคลุมถึงมาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ติดยาหรือสารมึนเมาอื่น ผู้ป่วยทางจิตและผู้มีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมหรือเป็นบุคคลอันตราย เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและป้องกันการก่ออาชญากรรมเป็นอันตรายต่อสังคม

ดังนั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัย ให้ขยายฐานการบำบัดฟื้นฟูไปถึงกลุ่มผู้กระทำความผิดที่ติดยาหรือสารมึนเมาอื่น ผู้ป่วยทางจิต และผู้กระทำความผิดที่มีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมและมีแนวโน้มจะก่ออาชญากรรมหรืออันตรายซ้ำ เช่น พ่อค้ายาเสพติดที่มีทัศนคติยึดเอาการขายยาเสพติดเป็นอาชีพของตน ย่อมถือว่ามีทัศนคติแปลกแยกจากปทัสถานของสังคมและมีแนวโน้มที่จะไม่เลิกการกระทำความผิดนั้นอีก จึงสมควรที่จะต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูควบคู่ไปกับการลงโทษแบบคู่ขนาน โดยระยะเวลาบำบัดอาจยื่นหรือขยายได้ขึ้นอยู่กับผลของการบำบัดเป็นสำคัญ และหากผู้ถูกบำบัดไม่ให้ความร่วมมือหรือการบำบัดยังไม่บรรลุผลการควบคุมบำบัดต่อไปย่อมเป็นทางออกที่จำเป็นและเหมาะสมยิ่งกว่าการปล่อยคืนสู่สังคมอย่างเป็นอันตราย

ดุลพາท

อนึ่ง ในกรณีที่ผ่านการบำบัดแล้วแต่กลับมากกระทำผิดจนต้องเข้ารับบำบัดอีก การบำบัดในครั้งต่อมาก็จะเข้มข้นและมีระยะเวลายาวขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่าจะไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก โดยการปล่อยกลับคืนสังคมต้องให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจตามรายงานของฝ่ายแพทย์ภายใต้หลักสัดส่วน หากให้หน่วยงานที่ทำการบำบัดฟื้นฟูปล่อยกันเองดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่

๓.๓ กำหนดให้ศาลสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย “ภายใต้หลักสัดส่วน” เท่านั้น

เนื่องจากการบำบัดฟื้นฟูไม่ใช่โทษ หากแต่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม ดังนั้น แม้จะใช้ระยะเวลาบำบัดยาวนาน ก็มักจะไม่ถูกโต้แย้งว่าขัดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างเช่นโทษ ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีมาตรการในการควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลเลย อาจทำให้สิทธิเสรีภาพของจำเลยถูกลิดรอนโดยปราศจากขอบเขตได้

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจภายในกรอบของหลักสัดส่วน จึงเป็นมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลย เพราะศาลจะไม่สามารถออกมาตรการได้เกินเลยไปกว่าเหตุผลและความจำเป็นสำหรับการบำบัดฟื้นฟูเท่านั้น นอกจากนี้ การให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์คำสั่งของศาลล่าง ยิ่งจะทำให้การออกคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยของฝ่ายตุลาการมีความรอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้น

๓.๔ ยกเลิกระบบการเพิ่มโทษเนื่องจากการกระทำความผิดซ้ำ

การจะยอมรับหลักการในข้อนี้ได้ นักกฎหมายไทยจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ได้เสียก่อน โดยยอมรับหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจะต้องทำการแก้ไขที่สาเหตุของการกระทำความผิดแทนการเพิ่มโทษให้หนักขึ้น เพราะระบบการเพิ่มโทษเนื่องจากการกระทำความผิดซ้ำให้หนักขึ้น ได้พิสูจน์แล้วว่า ได้ส่งผลให้กระบวนกรยุติธรรมไทยล้มเหลวในหลายมิติ ทั้งสถิติของผู้กระทำความผิดที่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ปัญหาคดีล้นศาล และสภาพนักโทษล้นเรือนจำ เป็นต้น

ดังนั้น จึงควรยกเลิกการเพิ่มโทษในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ และ ๙๓ และหันมาให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการบังคับฟื้นฟูแบบคู่ขนานแทน โดยโทษจะต้องมีหน้าที่นำเสนอศาลเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดและประวัติการเข้าบำบัดรักษาการติดยาหรือการเสพยาเสพติดหรือการป่วยทางจิตหรือการมีพฤติกรรมโน้มเอียงที่จะก่ออาชญากรรมขึ้นอีก เนื่องจากการบำบัดฟื้นฟูเท่านั้นที่จะแก้สาเหตุแห่งการกระทำ ความผิดและเป็นหลักประกันว่าจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้ จะต้องไม่มีการปล่อยผู้เข้ารับการบำบัดจนกว่าจะมีการบำบัดฟื้นฟูสำเร็จ ทั้งจะต้องมีระบบการติดตาม ผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อคอยช่วยเหลือประคับประคองไม่ให้ บุคคลเหล่านั้นหวนกลับไปกระทำผิดอีก ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะทำให้คดีอาญาลดลง และสังคมมีความปลอดภัยมากขึ้น

๔. ระบบการบังคับโทษ (เรือนจำ)

หากเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว ถือว่าประเทศไทยยังไม่มี “กฎหมาย ว่าด้วยบังคับโทษ (execution of sentence)” เพราะโดยหลักการแล้วประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law จะมีกฎหมายว่าด้วยบังคับโทษในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยในการบังคับโทษหรือการบริหารจัดการนักโทษ สามารถออกเป็น กฎหมายลำดับรองได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูประบบการบังคับโทษใหม่ และอย่างน้อยต้องมีหลักการดังต่อไปนี้ในกฎหมายว่าด้วยบังคับโทษ

๔.๑ กำหนดหลักการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา

แม้โดยหลักการของการบังคับโทษและการบริหารโทษจะต้องสร้างแรงจูงใจ (incentive) ให้ผู้ต้องโทษมุ่งที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง ด้วยวิธีการลดโทษหรือการพักโทษ หรือวิธีอื่น ๆ แต่หากไม่มีข้อจำกัดในการลดโทษ ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษน้อย และไม่ได้สัดส่วนกับความผิด ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดได้ กล่าวคือ บุคคลทั่วไปอาจตัดสินใจกระทำความผิด (free will) เช่นเดียวกัน เพราะ “ได้มากกว่าเสีย” ในขณะที่เด็กรักเป็นการทำให้คำพิพากษาของศาลขาดความศักดิ์สิทธิ์ เพราะ แม้จะถูกตัดสินว่ากระทำความผิด แต่ผู้คนไม่ได้เกรงกลัวต่อการที่จะถูกลงโทษ

ดังนั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีกฎหมายว่า ไม่ว่าจะมีการลดโทษหรือการพักโทษหรืออภัยโทษ โทษตามคำพิพากษาจะต้องถูกบังคับมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒/๓ หรือ ๑/๒ แล้วแต่ประเภทคดี จึงจะสามารถปล่อยผู้กระทำความผิดได้ เว้นแต่โทษจำคุกตลอดชีวิตตามคำพิพากษาจะปล่อยได้ต่อเมื่อได้รับโทษจำคุก ๑๕ ปี หรือ ๒๐ ปี และห้ามศาลพิพากษาจำคุกมีกำหนดระยะเวลาเกินกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป เพื่อให้การลดโทษมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษได้กลับคืนสู่สังคม

๔.๒ กฎหมายต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษอย่างจริงจัง

แม้ตามกฎหมายราชทัณฑ์จะมีมาตรการบำบัดและการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังไว้ก็ตาม แต่ต้องยอมรับว่าสังคมไทยอยู่ในสภาพวิกฤตและหวาดผวาทูทุกครั้งเมื่อต้องมีการปล่อยผู้ต้องขังของเรือนจำ ไม่ว่าจะเพราะเหตุที่ผู้ต้องขังพ้นโทษหรือเพราะเหตุมีนโยบายลดสภาพแออัดของเรือนจำก็ตาม แต่เรือนจำไทยยังไม่มีระบบบำบัดแก้ไขผู้ต้องโทษอย่างมีมาตรฐานเพียงพอที่จะทำให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่า การปล่อยผู้ต้องขังแล้วจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคมอีก^(๔๔) ดังนั้น หากเรือนจำมีการพัฒนาระบบการบำบัดฟื้นฟูและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด โดยมีสหวิชาชีพและบุคคลในชุมชนเข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนการประเมินความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนที่จะมีการปล่อยกลับคืนสู่สังคมอย่างในประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากจะทำให้ทุกฝ่ายตระหนักรู้ถึงปัญหาของสังคมแล้วยังทำให้สังคมมีความปลอดภัยอีกด้วย

๔.๓ ลบทะเบียนประวัติอาชญากรสำหรับผู้พ้นโทษและปรับปรุงแก้ไขตนแล้ว

กำหนดระบบทะเบียนประวัติอาชญากรไว้ ๒ ระบบ คือ ระบบทะเบียนแบบเปิดเผยและระบบทะเบียนแบบลับ ซึ่งทะเบียนประวัติอาชญากรแบบเปิดเผยที่อาจควบคุมโดยสำนักงานกลาง (central registry) ที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งบุคคลผู้มีส่วนได้เสียสามารถขอข้อมูลได้นั้นจะต้องสามารถลบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษที่สามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ เพื่อให้พวกเขากลับคืนสู่สังคมและสามารถมีชีวิตได้อย่าง

^(๔๔) ดุลยธิการกระทำความผิดซ้ำ, เรื่องเดียวกัน.

ปกติชนทั่วไป ส่วนทะเบียนประวัติอาชญากรแบบลับ แม้ไม่อาจลบได้ แต่จะต้องจำกัดการเปิดเผยเฉพาะแก่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือหน่วยงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เพราะเมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซ้ำ จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการป้องกันอาชญากรรมหรือการเสนอศาลให้กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เหมาะสมต่อไป

๕. ความผิดฐานขัดขวางหรือแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม

การจะบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ของกฎหมายได้นั้น ย่อมต้องอาศัยความเที่ยงตรงของกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ หากขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมใดถูกบิดเบือนเสีย ข้อเสนอแนะทั้งหลายเหล่านี้ก็จะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้

ในทางอาชญาวิทยาพบว่า ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นขบวนการหรือเครือข่ายนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดถูกจับกุมหรือถูกดำเนินคดีมักจะมีการเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมทั้งในทางตรงและทางอ้อม องค์การอาชญากรรมในบางประเทศจึงได้มีการวางสมาชิกขององค์กรให้เข้าไปแทรกซึมเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งแทรกซื้อพนักงานอัยการและผู้พิพากษาในประเทศนั้นให้เข้ามาเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกขององค์กรถูกจับกุมและดำเนินคดี^(๔๔) ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงกันของขบวนการยาเสพติดทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ดังนั้น สหประชาชาติจึงแนะนำให้แต่ละประเทศกำหนดความผิดฐานขัดขวางหรือแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมขึ้น^(๔๖)

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่มีความผิดฐานขัดขวางหรือแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมโดยตรง คงมีเพียงความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ซึ่งมุ่งหมายเอาผิดเฉพาะเจ้าพนักงาน ส่วนบุคคลภายนอกที่ร่วมกับเจ้าพนักงานคงมีความผิดเพียงแค่ผู้สนับสนุนซึ่งไม่สมควรเป็นเช่นนั้น อีกทั้งในส่วนของ “ความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเสียหาย” ยังขาดความชัดเจน (lex certa) และประสบบกับปัญหาการตีความอย่างมาก

^(๔๔) <https://www.tagesschau.de/ausland/europa/razzia-kalabrische-mafia-101.html> (accessed 9.4. 2022).

^(๔๖) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. ๒๐๐๐ ข้อ ๒๓.

ดุลพินิจ

เพราะความผิดดังกล่าวมีที่มาจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๓๗ มาตรา ๑๔๕ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจรัฐ “กลั่นแกล้งผู้หนึ่งผู้ใด”^(๔๗) ดังนั้น หากเจ้าพนักงานใช้อำนาจรัฐโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เป็นคุณแก่ผู้หนึ่งผู้ใดแล้ว (เพื่อช่วยเหลือพรรคพวกของตน) ย่อมไม่มีความผิดดังกล่าว เว้นแต่จะนำสืบได้ว่าเจ้าพนักงานได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับสินบนหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ในทางปฏิบัติการจะหาพยานหลักฐานดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากนี้ การที่ศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานให้รวมถึง “เสียหายแก่ทางราชการ” ก็มักจะถูกวิจารณ์ว่าเป็นการขยายความ คำว่า “เสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” ตามบทมาตราดังกล่าวและไม่ถูกต้องตามนิติวิธี (legal methodology)^(๔๘) แม้ในปี ๒๕๖๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๗ จะกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม แต่บทมาตรานี้ก็ยังไม่ได้คุ้มครองกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง และไม่ได้ครอบคลุมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงมิให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างเที่ยงตรง (impartiality) ในความหมายเดียวกันกับประเทศอื่นที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปรากฏการณ์ของการวิ่งเต้นคดีเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิ่งเต้นล้มคดี การวิ่งเต้นให้เปลี่ยนแปลงข้อหาจากพ่อค้ายาเสพติดกลายเป็นผู้เสพ และการวิ่งเต้นให้บิดเบือนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลสำคัญแก่เจ้าพนักงานเพื่อการลดโทษ เป็นต้น ดังนั้น หากไม่มีฐานความผิดใดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมแล้ว ลำพังเพียง มาตรา ๑๕๗ คงจะไม่สามารถยับยั้งพฤติกรรมดังกล่าวได้ และกลายเป็นช่องว่างขนาดใหญ่ในการแสวงหากำไรจากการก่ออาชญากรรมประเภทนี้ เพราะแม้มีการกระทำความผิด ก็จะไม่ต้องถูกจับกุมหรือลงโทษใด ๆ

^(๔๗) จิตติ, กฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๘, ๒๕๔๘, หน้า ๒๕๖ - ๒๗๑.

^(๔๘) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๐/๒๕๐๙, ๕๒๖๓/๒๕๖๑ เป็นต้น.

ดังนั้น จึงสมควรต้องกำหนดความผิดฐานขัดขวางหรือแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมในกฎหมายอาญา เพื่อที่จะได้สามารถเอาผิดกับทั้ง “เจ้าหน้าที่ของรัฐที่บิดเบือนกระบวนการยุติธรรมเสียเอง (Obstruction of justice in office)” และกับ “บุคคลที่ไม่ใช่ผู้ใช้อำนาจรัฐแต่เข้ามาร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อบิดเบือนกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of justice)”^(๔๙) เช่น ผู้รับจ้างวิ่งเต้นคดี ผู้รับจ้างเบิกความเท็จ ทนายความที่มีส่วนร่วมในการสร้างพยานหลักฐานเท็จและเลี้ยมให้พยานเบิกความเท็จ ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถเอาผิดได้ครบทั้งขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะเป็น “การจุดประกาย” ให้วงการกฎหมายไทยและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบ รวมถึงผู้สนใจทั่วไปหันมาช่วยกันคิดและช่วยหาทางออกในปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนดังกล่าว จึงไม่ได้เป็นบทสรุปสุดท้ายที่จะต้องยึดถือเป็นที่สุด เพราะจักต้องมีการศึกษาและวิจัยให้ถ่องแท้ โดยคำนึงถึงสภาพและบริบทของสังคมไทยควบคู่กันไป ก่อนที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

^(๔๙) เทียบความผิดฐานขัดขวางหรือแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมโดยบุคคลทั่วไป (Strafvereitelung) และความผิดฐานเจ้าหน้าที่รัฐขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเสียเอง (Strafvereitelung im Amt) ใน §§ 258, 258a StGB.